

Humanismus a Renesance v Evropských literaturách

Humanismus – byl filozofický naučný a historický směr, který vycházel z antiky a také ji napodoboval, proto také užíval k tvorbě jazyku latinského.

Humanisté – si všímali člověka, využívali objevů přírodních věd a tím se dostali do rozporu s církví. Zdůrazňovali právo každého člověka na všestranný rozvoj. Zdůrazňovali skutečnou lidskost – humanitu. Humanismus se poprvé jako směr objevuje v Itálii kde patřili tito básníci a prozaikové:

Dante Alighieri

Božská komedie – jeho vrcholné dílo, skládá se ze 3 částí: Peklo, Očistec a Ráj. Hlavní postava básník, který prochází jednotlivými částmi. Průvodcem se mu stal římský básník Vergilius. Nebem ho provází jeho milá Beatrise. (inspirace pro Kollára a jeho Slávidceru).

Giovanni Boccaccio

Dekameron – toto dílo se skládá ze 100 novel, tyto příběhy si vypráví 10 mladých lidí (7 žen a 3 muži), který utekli s Florencie, kde vypukl mor (1348). Rozhodli se, že pro dobu 14 dnů budou žít na venkově a budou si vyprávět 10 příběhů denně. většina příběhů je laděna humorně a často vypráví o choulostivých věcech člověka.

Francesco Petrarca

Je to básník, který psal zejména sonety (**sonety** – básně, mají danou stavbu, skládají se ze 14 veršů, ty jsou rozděleny na dvě sloky po 4 verších a další dvě sloky mají 3 verše, mají milostný charakter). **Sonety Lauře**.

Francouzská literatura

Francois Villon

(1431 – 1460)

- psal především balady tzv. **Vionské balady**, typická pro ně byla jejich stavba. Tato balada měla 4 sloky z nichž každá měla 7 – 12 veršů, poslední sloka měla polovinu a na konci každé sloky se opakoval stejný verš (poslední sloce se říkalo poslán). Žil bouřlivým životem a i když dosáhl akademické hodnosti na universitě v Paříži, přesto se pohyboval na okraji společnosti mezi tuláky, psanci a žebráky. Pro svůj pohnutý život a pro svou neochotu smířit se se soudobím řádem, bývá pokládán za prvního z prokletých básníků.

Dílo: **Malý testament** a **Velký testament**. Jarmila Loukotková – Navzdory básník zpívá.

Anglická literatura

William Shakespeare

- je považován za největšího anglického světového dramatika. O jeho soukromém životě toho víme málo. Narodil se v **Stratfordu** na **Avonou**. V 18 letech se oženil a roku 1585 přichází do Londýna a zakládá divadlo **Glóbe**. jeho dramatickou tvorbu představuje 39 her.

Komedie: Sen noci svatojánské, Zkrocení zlé ženy, Jak se vám líbí?, Mnoho povyku pro nic, Večer tříkrálový, atd. Ve spletitém ději těchto her vždy vítězí láska a spravedlnost. především díky ženským hrdinkám. které jsou pro Shakespeara nositelkami ideálu renesančního osvobozeného člověka.

Historické hry: Jindřich VI., Richard III.

Tragedie: Rómeo a Julie, Othello, Hamlet, Král Lear, atd. Shakespeareovi hry zůstali nadčasové a dodnes se hrají na jevištích, protože se v nich hovoří obecně o lidských vlastnostech.

Španělská literatura

Mignel de Cervantes Saavedra

(1547 – 1616)

- představitel tzv. zlatého věku písemnictví, prožil velmi pohnutý život, v bitvě přišel o ruku, byl vězněn a uvržen do otroctví a také později ho provázela jen smůla.

Důmyslný rytíř Don Quijote de la Mancha – původně psal tento román jako parodii na rytířské romány, nakonec se mu ale podařilo vytvořit nový typ člověka v literatuře. Člověka, který jde do boje za spravedlnost i když je to boj předem ztracený.

Český humanismus

počátky humanismu u nás spadají do doby vlády Karla IV. díky němu se k nám dostává dílo Petrarchovo. K rozvoji humanismu pak dochází na přelomu 15. a 16. století. U nás se humanismus vyvíjel dvěma směry:

- a) latinský – **Bohuslav Hasištejnský z Lobkovic**
- b) český (národní) – **Viktorín Kornel ze Všehrd** – spisovatel a právník, který sestavil program národního humanismu v předmluvě k dílu knihy **O napravení padlého Jana Zlatoústého** – vyjadřuje nutnost česky psané literatury. Jako právník napsal spis **Knihy devatery** – porovnává tu římské a české právo a zjišťuje, že české je na vyšší úrovni.

Jan Blahoslav – učitel, spisovatel, biskup jednoty bratrské. Ve svých spisech zdůrazňoval nutnost vzdělání člověka. **Filipika proti Misomusům** – je to útočná řeč, proti odpůrcům vzdělání. **Gramatika česká** – v tomto díle kritizuje pronikání nespisovné češtiny a nářečí do spisovné mluvy. K významným patří jeho spis **Muzika**, kde zachycuje svůj vztah k hudbě. Pořídil překlad nového zákona bible a ten se stal součástí Bible Kralické. V 16. století se rozvíjí tvorba děl historických – kroniky. **Kronika Česká** – **Václav Hájek z Libočan** – zachycuje dějiny od praotce Čecha až do 1526, byla velmi oblíbená. **Cestopis Václav Vratislav z Mitrovic** – příhody Václava o poselstvu, které vyslal císař.

Jan Ámos Komenský

- žil na konci 16. století a ve století 17. Narodil se patrně v **Nivnici** (jižní Morava) byl členem jednoty bratrské a studoval na jejich školách. Působil v **Prerově** a ve **Fulneku** jako učitel. Po bitvě na bílé hoře (1620) byli pronásledováni nekatolíci a ti odcházeli do ciziny (exulanti). Komenský směřuje do polského **Lešna**, později působil ve Švédsku a v Německu a svůj život dožil v Holandsku. Pohřben je v **Nardenu**. Spisy Komenského můžeme rozdělit na pedagogické a nepedagogické.

Labyrint světa a ráj srdce – poutník Komenský je na cestě doprovázen Vševědem Všudybylem a tlumočnickem Mámilem. Svět si Komenský představuje jako velké město na jejímž konci je tma. Všimá si rozdělení společnosti a tvrdí, že bohatství by nemělo být cílem života. Rozhodne se město opustit a uchýlí se do vlastní samoty – ráj srdce. **Hlubina bezpečnosti** – je to úvahové dílo související s vírou v boha. Bůh je jediným středem bezpečnosti. **Kšaft umírající matky jednoty bratrské** – je určeno členům jednoty bratrské v době, kdy zaniká. **Didaktika** – dílo určené pedagogům i studentům a vyslovuje zde svoje návrhy jak by se mělo správně vyučovat a vychovávat. Vzdělání má být dostupné všem bohatým i chudým, chlapcům i dívkám. Prosazoval názornost ve výuce, odmítal tělesné tresty. Zdůrazňoval nutnost znalosti cizích jazyků, prosazoval praktickou a tělesnou výchovu. **Brána jazyků otevřena** – v tomto spise uvádí nutnost znát nějaký cizí jazyk (latina). **Orbis pictus** – svět v obrazech, první obrázková učebnice. **Informatorium školy mateřské** – je určen matkám a zdůrazňuje v něm význam předškolní výchovy. **Listové do nebe** – pět fiktivních dopisů, jejichž autoři jsou chudí a bohatí. Kristus v závěru nabádá obě strany k smíru.

Literatura v období baroka, lidová slovesnost

Doba pobělohorská – tzv. temno – je dobou, kdy česká literární tvorba upadá, protože řada vzdělanců emigrovala. Čeština je vytlačena ze škol a úřadů. Tvorba byla kontrolována jezuiti, kteří prosazovali jejich náboženské zaměření. Hrdinou děl se stává opět světec, vznikají opět náboženské legendy a jsou vydávány kázání katolicky zaměřené, naučná literatura psaná latinsky. Našli se však i autoři, kteří si tento stav uvědomovali a psali díla o naší minulosti nebo vystupovali na obranu českého jazyka. Patřil k nim především

Bohuslav Balbín – který napsal **Obrana jazyka slovanského – zvláště českého**.

Místo české literatury se rozvíjí lidová slovesnost, ve městě měla podobu kramářských písní.

Národní obrození

začíná koncem 18. století a vyvrcholilo v roce 1848. Důležitým předpokladem se stalo **zavedení povinné školní docházky Marii Terezií a patenty Josefa II**. Důsledkem toho je příliv česky mluvícího obyvatelstva do měst. V této době opět vychází **Obrana českého jazyka**, kterou napsal **Karel Ignác Thán**. V této době vzniká instituce **česká expedice**, nakladatelství v jeho čele stál **Václav Matěj Kramerius**. velmi významnou roli sehrálo divadlo. Ve stavovském divadle se hráli především hry německé. Brzy však vznikla tzv. **bouda** – vlastenecké divadlo kde nejdůležitější osobou byl **Václav Thán**, který překládal kdy z němčiny do češtiny a psal i vlastní. **Břetislav a Jitka. Vlasta a Šárka**.

1868 položen základní kámen k *Národnímu divadlu*, *dostaveno a otevřeno 1881*. *Dva měsíce po otevření vyhořelo* a bylo *postaveno znovu a otevřeno 1883*.

Počátky české poezie **Václav Thán** kromě divadelních her psal i básně. **Básně v řeči vázané**.

Antonín Puchmajer vydal několik básnických almanachů, sebraných básní a zpěvů. Do jeho almanachů přispívali i jiní básníci čeští, slovenští i cizí. Brzy se vytvořila skupina básníků tzv. **Puchmajerovci**, kteří obohatili českou poezii novým druhem básně – *óda = oslavná báseň*.

Představitelé vědního proudu NO

Josef Dobrovský

- původně byl knězem, později vychovatel ve šlechtických rodinách. Na přelomu 18. a 19. století se stává jazykovědcem a zajímá se o nejstarší dějiny jazyku a literatury. Svá díla psal německy a latinsky. Jeho nejdůležitější dílo **Dějiny českého jazyka a literatury**. Dále napsal **Zevrubná mluvnice českého jazyka**. Autor **2 dílného německo-českého slovníku**. Stal se zakladatelem slavistiky. Základy jazyku staroslovenského. Všímal si i poezie a zabýval se zásadami správné české prozodie – správnou stavbu verše a rýmu.

Josef Jungmann

- první část svého života prožil v 19. století. Po ukončení studií na filozofii působil na gymnáziu v Litoměřicích. Později odchází do Prahy a věnuje se jen vědě. K jeho prvním dílům patří **K rozmlouvání jazyku českém** – vystupuje zde Daniel Adam z Veleslavína (český vydavatel knih) je upřeně zděšen úrovní češtiny a klade velké úkoly před obrozence. Svá díla psal zásadně česky a snažil se dokázat, že čeština je stejně bohatý jazyk jako jiné cizí jazyky. Napsal středoškolskou učebnici mluvnice **Slovesnost** a jeho největším dílem je **5 dílný česko-německý slovník**, kterým potvrdil bohatost češtiny. Stejně jako **Dobrovský** vydal **Historii literatury české**. Dějiny literatury vnímá na pozadí dějin národních. Byl i vynikající překladatel.

N – Faust – Goethe

Fr – Atala – Chateaubriand

A – Ztracený ráj – John Milton

František Palacký

- narodil se 1798 v Hodslavicích na Moravě. Ve 23 letech přichází jako mladý vzdělanec do Prahy a seznamuje se s představiteli Národního obrození. V Praze se stal pracovníkem Českého muzea a vydával stejnojmenný časopis. Výsledkem historického studia bylo dílo **Dějiny národa českého v Čechách i v Moravě** - toto rozsáhlé dílo má několik částí z počátku vycházelo německy a pro roce 1848 česky. Palacký v tomto díle položil české dějiny na vědecký základ. Nejvýše ocenil dobu husitskou pro její demokratický charakter. Zdůrazňoval také myšlenky slovanské jednoty. Toto dílo je tzv. populárně naučné. Spolupracoval s **Pavlem Josefem Šafaříkem** – vzniklo dílo **Počátkové českého básnictví obzvláště prozodie**. Palacký se taky zapojil do politického života a jako představitel staročechů hlásal také **austroslavismus** – boj za české práva, ale v rámci Rakouska-Uherska. V závěru jeho života se tento názor stal politickou brzdou. V roce 1876 zemřel.

Pavel Josef Šafařík

- původem Slovák, ale celý život prožil v Praze, kde působil v univerzitní knihovně jako knihovník. Celý svůj život spojil s obrozením a s prací pro vlast. Věnoval se především studiu slovanských jazyků, historii Slovanů a jeho nejznámějším dílem jsou **Slovanské starožitnosti**. Porovnává zde dějiny Řeků, Římanů, Germánů i Slovanů a tvrdí, že Slované jsou spoluvůrci evropské kultury. Nesmírně také zdůrazňoval myšlenky slovanské vzájemnosti.

V době Národního obrození byly nalezeny dva spisy: **Rukopis kralovohorský** a **Rukopis zelenohorský**.

Po počátečním nadšení se ale ukázalo, že jde o zdařilé falzifikáty *Hanky a Lindy*. Jako první poukázal na podvrh **Josef Dobrovský**. Bojů o rukopisy se pak zúčastnila celá řada vzdělanců (T.G.M).

Jan Kolár

(1793 – 1852)

- původem Slovák, studoval bohosloví v Jeně. Po ukončení studia se stal evangelickým kazatelem. V Jeně se seznámil s tamějším kazatelem a jeho dcerou Vilemínou, která se stala jeho životní láskou a hrdinkou jeho nejznámějšího díla **Slávy dcera**. Kolárův pobyt v Jeně a svobodomyslnost zdejšího prostředí ovlivnila jeho život osobní i literární. Začal se zajímat o dějiny Slovanů a srovnával je s přítomností. Své první básnické pokusy vydal ve sbírce **Básně**. Byly zde básně milostné i vlastenecké. Jeho nejznámějším dílem se stala **Slávy dcera** – skládá se z předzpěvů a 7 oddílů. 5 jich bylo nazvaných podle slovanských řek: **Sála, Labe, Rén, Vltava, Dunaj. Léthe a Acheron** je název pro slovanské nebe a peklo. V předzpěvu vzpomíná na slovanskou minulost, ve které často vítězilo násilí a křivdy. Dovídáme se na kterých územích Slované kdysi žili a odkud byli postupně vytlačováni. Kolár věří ve šťastnou budoucnost Slovanů, kterou zaručí pouze činorodá práce a Slovanská vzájemnost. V dalších zpěvech putuje Kolár po různých slovanských zemích. Na své pouti je provázen Mínou a bůžkem Mílkem. Najdeme tu znělky milostné i vlastenecké. Často Kolár kritizuje naši národní slabost, bezduché opičení po cizině. Celé dílo je však oslavou Slovanů a myšlenkou vzájemnosti a to zdůrazňuje i v dalším díle **O liternej vzájemnosti** – mezi kmeny nářečnými slávskými.

František Ladislav Čelakovský

(1799 – 1852)

ve své tvorbě vycházel především z lidové slovesnosti o kterou se zajímal celý život. Studoval slovanské jazyky, sbíral písně slovanských národů a snažil se je přiblížit čtenáři formou tzv. „**ohlasové poezie**“ Napsal dvě sbírky ohlasů **Ohlas písní ruských** kdy vychází z tzv. ruských bylin co jsou příběhy o hrdinských bohatýrech, kteří chrání ruskou zem a cara. **Velká panyhida** – je o Napoleonově tažení do Ruska. Kromě básní epických najdeme ve sbírce básně, které oslavují ruskou přírodu a jsou tu i básně které hovoří o mezilidských vztazích. Aby Čelakovský přiblížil ráz ruského života, často užívá ruské výrazy.

Ohlas písní českých – vznikla 10 let po první sbírce a snaží se tu zachytit způsoby českého lidového života v obrazech venkovanů, vyjadřuje zde své sympatie k prostému lidu, vysmívá se vrchnosti.

Vrchní z Kozlova, Toman a lesní panna. Součástí jeho tvorby byly i **epigramy**.

Klasicismus

tento umělecký směr vzniká ve Francii ve druhé polovině 17. století, v mnohém navazuje na antiku, zdůrazňuje především stránku rozumovou, rozvahu a pravdu, podřizování zájmů osobních, zájmů společenských. Klasicistní literatura si všimla charakterových vlastností člověka bez ohledu na to v jakém prostředí žil.

Molière

jeho nejznámější divadelní hrou je **Tartuffe** – Tartuffe se vloudí do přízně měšťana Orgona, který neví že Tartuffe je lhář, podvodník a záletník. Celá rodina s nelibostí sleduje jak Tartuffe ovládá Orgonovo myšlení ve svůj prospěch, chce mu dát dceru za manželku a celé své jmění. Orgon vše prohlédne díky své manželce, ale před úplnou zkázou ho zachrání sám král. **Lakomec** – hlavním hrdinou je lichvář, který miluje své peníze nadevše, když se ztratí jeho truhlice s penězi, přivádí ho to napůl k šílenství a k nenávisti k celému světu.

Zdravý nemocný – simulant. **Misanthrop** – člověk, který nemá rád lidi a podle toho jedná.

V Moliérových hrách najdeme přehledku nejrůznějších charakterů – lakomce, podlézavce, pokrytce a jiné, proto je Moliér hraný dodnes na jevištích.

V době klasicismu se rozvíjela i poezie a bajky. **Bajka** – je krátký příběh v němž se zvířata chovají a jednají jako lidé, součástí bajky je poučení. Zakladatelem bajky je **Ezop**, Francouz **La Fontaine** a ruský **Krylov**. U nás rozvinul bajky **Karel Čapek (Bajky a povídky)** a **Ivan Olbracht (O mudrci Bítvajovi a jeho zvířátkách)**.

Osvícenství

- nová politická a společenská ideologie, která vznikla v 18. století v Anglii a Francii. Je založena na rozvoji přírodních věd, které prosazuje a tím se dostává do konfliktu s církví. Zdůrazňuje kult rozumu. Nejvýznamnějším představitelem je **Francois Voltaire** – kritizoval soudobou společnost, kritizoval i lidské vlastnosti (hloupost, neslušnost, zaostalost a jiné) Svou kritiku namířil i proti církvi. Prosazoval rovnost mezi lidmi a odmítal války.

Preromantismus

- vystřídal v literatuře klasicismus a v mnoha ohledech se od něj odlišoval. podobně jako klasicismus navazuje na antické básníky (**Homér**), zdůrazňuje především citovou stránku života. V dílech se často objevují obrazy hradů, hřbitovů. Hlavními hrdiny se stávají samotáři, loupežníci. Lidé, kteří se odlišovali od společnosti (vnitřně rozervaní jedinci). Typickým představitelem je i **J. W. Goethe**

J. W. Goethe

Faust – hlavní postavy Faust a Mefistofeles (ďábel), Faust byl vzdělaný člověk přesto nebyl spokojen, protože mu v životě chyběla sláva a majetek, to vše mu zaručil Mefistofeles, aby získal jeho duši. Udělal ho mladým a dělal vše, aby byl Faust spokojen. Faust se ožení s Markétou a mají spolu dítě, ale jejich láska končí tragicky, když Faust zabije bratra Markéty. Markéta zabije jejich dítě, čeká na popravu a je popravena. V druhé části seznamuje Mefistofeles Fausta s krásnou Helenou. Faust pracuje pro císaře, který je s jeho službami spokojen a za odměnu mu dá neúrodnou bažinatou půdu. Tuto půdu Faust pro lidi zúrodní a tehdy najde smysl života – konat dobro pro druhé.

Utrpení mladého Werthera – toto dílo je psáno formou dopisu a zachycuje vnitřní život rozervaného mladého Werthera, který není spokojen se svým životem a celé to řeší sebevraždou.

Romantismus

v mnoha ohledech vychází z preromantismu. Citovost a obraznost převládá nad rozumovostí. Hlavní hrdina se většinou neúspěšně bouří proti společnosti. Nejdříve se rozvíjel v Anglii a ovlivnil především tvorbu básnickou v próze rytířských románů.

A.S. Puškin

- pocházel se šlechtické rodiny. Byl poslán do vyhnanství, po návratu byl stále pod policejním dozorem, nakonec intrikami byl dohnán k soudu kde byl zastřelen. **Evžen Oněgin** – v tomto díle podal Puškin charakteristiku soudobé ruské společnosti. Hlavní hrdina je znužený a vším otrávený Evžen Oněgin, který přijíždí z města na venkov, kde se setkává s čistou, ušlechtilou vroucně milující Taťanou. Odmítá s pohrdáním její lásku a navíc provokuje k žárlivosti Taťanu i svého přítele Lenského, kterého v souboji zastřelí. Teprve pak se zalekne svých činů a vrací se do města, po letech potkává Taťanu jako provdanou kněžnu a ohromen její krásou žádá její lásku, ona ho ale ušlechtilě odmítá. **Mědění jezdec** – román o době Petra Velikého. **Boris Godumov** – drama bylo zhudebněno jako opera. Jeho vzorem byl Shakespeare. **Kapitánská dcera** – milostný příběh mladého důstojníka a velitelovi dcery. Odehrává se na pozadí Pugačova povstání. **Piková dáma**.

Viktor Hugo

(1802 – 1885)

Narodil se jako syn napoleonského důstojníka, ale matka ho vychovala k nenávisti k Napoleonovi a k revoluci. Hugo se od mládí zajímal o minulosti národů. Část svého života musel prožít ve vyhnanství. Po návratu se ujímá obětí Pařížské . Neznámější romantickým dílem jsou **Ubožáci (Bídníci)** – ústředním hrdinou je Jean Valjean muž, který je odsouzen na galeje za krádež chleba. Podaří se mu z galeje uprchnout a díky laskavé péči biskupa Muriola se z něj stává poctivý člověk a občan, který má na starost jen blaho ostatních. Ujímá se malé holčičky Cosetty a stará se o ni až do dospělosti.

Chrám matky boží v Paříži – hlavním hrdinou románu je Quasimodo, vzhledově odpuzivý, který však má uvnitř čistou a ušlechtilou duši. Romány 93 a Dělníci moře patří do oblasti kritického realismu.

Stendhal (Henry Beyle)

Červený a černý, Kartouza parmská – hrdinové těchto románů se snaží odporovat společnosti v níž žijí, v důsledku své vzpoury a vášnivé lásky však hynou. **Červený a černý** – hlavní hrdina Julien Sorel touží proniknout do vyšší společnosti a domnívá se, že mu k tomu stačí vzdělání, později využívá přízně žen (paní de Renal a Mathilda de la Mole), když se ukáže jeho vypočítavost na základě dopisu paní de Renal, zastřelí ji. Za svůj čin je souzen, odmítá však milost od společnosti již pohrdá a je popraven.

Walter Scott

psal historické romány ze skotských a anglických dějin. Mezi neznámější patří **Ivanhoe** – je to rytířský román z doby krále Richarda Lví srdce. **Waverley**.

Karel Hynek Mácha

(1810-1836)

Po absolvování právnických studií nastoupil jako advokátní koncipient v Litoměřicích. K jeho velkým zálibám patřilo cestování (pěšky) Psal romantické básně, básnické skladby, povídky a pokusil se i o román **Kat** jednotlivé části se měli jmenovat **Křivoklát, Valdek, Vyšehrad a Karlštejn** – zůstal nedokončen. Povídka ze současnosti **Marinka**. Nejznámějším jeho díle je lyrickoepická báseň **Máj**, která ovlivnila další generace básníků (Májovci 1858). Děj básně se odehrává v okolí Dox a je velmi prostý. Hlavními hrdiny jsou milenci Vilém a Jarmila, jejich láska však končí tragicky, když Vilém zabije svého otce – svůdce jeho milenky. Za svůj čin je souzen a popraven a Jarmila hyne ve vlnách jezera. Významnou součástí básně je zachycení pobytu Viléma ve vězení, kde se zamýšlí nad svým činem a dochází k závěru, že s částečnou vinou je jeho otec a společnost. Děsí se toho, co bude po smrti, leká se prázdnoty a tmy. Jedinou jistotou v této chvíli je rodná země. Závěrem básně se dovídáme, že na místo Vilémovi popravy přichází po letech básník, vzpomíná na své mládí a současně ho přepadá smutek nad tragiku Vilémova činu. Dává najevo svůj souhlas s Vilémovými názory, s jeho kritikou společnosti, s jeho nevírou na posmrtný život, ztotožňuje se s ním a proto v závěru čteme básníkovu jméno. Nedílnou součástí básně je překrásný popis jarní přírody, plný napětí a pohybu, kterých dosahuje Mácha užitím kontrastu a personifikace, často opakuje stejné hlásky na konci verše – zpěvnost. V básni se objevuje tzv. **antíteze** – přirovnání pomocí protikladu, melodičnost (zborčené harfy tón). Máchův **Máj** ovlivnil celé generace dalších básníků.

Karel Jaromír Erben

je představitelem literatury první poloviny 19. století. Básník, sběratel lidové slovesnosti, která jeho tvorbu nesmírně ovlivnila. Výsledkem jeho sběratelské činnosti jsou tato díla: **Písně národní v Čechách, Prostonárodní písně a říkadla**, psal také pohádky. Jeho nejvýznamnějším dílem je básnická sbírka **Kytice**, která je sbírkou největších českých balad (11), v těchto baladách je obvykle lidská vina až nepřiměřeně potrestaná (**Polednice, Zlatý kolovrat, Svatební košile**).

Josef Kajetán Tyl

(1808-1856)

Byl znám jako autor divadelních her, působil však jako novinář a spisovatel a také jako herec v tzv. Kajetánském divadle, které založil a provozoval. Tyla přivedl k divadlu **Václav Kliment Klicpera** u kterého bydlel jako student (**Rohovín čtyřrohý, Veselohra na mostě**). Tyl se po dokončení studií věnuje pouze divadlu a píše hry ze své současnosti, veselohry i historické hry. **Paličova dcera, Pražský flamendr** v těchto hrách si všímá mezilidských vztahů a morálky své doby. **Fidlovačka** – vypráví o slavnosti ševců, tato hra byla uvedena jednou, ale **hymna kde domov můj**, zůstala dodnes. **Historické hry: Kutnohorští havíři, Jan Hus, Jan Žižka**. Nejznámější hra je **Strakonický dudák** – báchorka ruskými motivy. Švanda dudák odchází do světa získat slávu a peníze svými dudami (očarovanými) – bohatství skutečně získá, ale rychle o ně přichází díky vychytralému Vocilkovi, později se chudý Švanda vrací domů k Dorotce. **Próza: Dekret Kutnohorský, Pouť českých umělců, Rozervanec** – o K.H. Máchovi. **Poslední Čech** – Tyl zde vyjádřil nutnost vlastenectví. Patřil mezi zakladatele časopisu **Květy**.